

Список використаних джерел:

1. Анджей Дуда об Україні: ТОП-цитати нового Президента Польши. URL: http://24tv.ua/ru/andzhej_duda_ob_ukraine_topcitaty_novogo_prezidenta_polshi_n578095 (дата звернення: 08.05.2020).
2. Банахевич Ю. Перемога Зеленського і українсько-польські відносини. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2688917-peremoga-zelenskogo-i-ukrainskopolski-vidnosini.html> (дата звернення: 07.05.2020).
3. Долінчук С. Варшавський газовий дебют: про що Зеленський домовився в Польщі з американцями. І на яких позиціях Україна входить в осінній раунд переговорів з ЄС і «Газпромом». URL: <https://mind.ua/publications/20201483-varshavskij-gazovij-debyut-pro-shcho-zelenskij-domovivsvya-v-polshchi-z-amerikancuami> (дата звернення: 09.05.2020).
4. Гетьманчук А. Як Україна повертає Польщу. URL: <https://rpr.org.ua/news/yak-ukraina-povertaie-pol-shchu/> (дата звернення: 07.05.2020).
5. Українська призма: Зовнішня політика 2015. URL: <http://library.fes.de/pdffiles/bueros/ukraine/12427.pdf> (дата звернення: 04.05.2020).

Давимука О.О.

аспірантка,

Національний інститут стратегічних досліджень

ВПЛИВ ПОПУЛІЗМУ НА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ ДЕРЖАВ ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО РЕГІОНУ

На сьогодні перед державами євроатлантичного регіону постав комплекс зовнішньополітичних та безпекових викликів, який включає в себе гібридну агресію РФ; послаблення євроатлантичних зв'язків між європейськими країнами та США; нарощування військової могутності Китаю; проблеми міграції; міжнародний тероризм; кіберзагрози тощо. У цьому контексті актуального значення набуває питання переосмислення підходів до протидії відповідним викликам і загрозам серед держав-членів Північноатлантичного альянсу. При цьому одним із вагомих факторів, які загальмовують процес перегляду концептуальних засад існування та єдності НАТО, залишається поширення популістських рухів різного спрямування у країнах євроатлантичного регіону.

Відповідні популістські сили направляють деструктивну критику на існуючий політичний істеблішмент в державах ліберальної демократії, тим самим впливаючи на нормативну силу європейських країн, а також на сприйняття зовнішньополітичних загроз і викликів євроатлантичному регіону. Заради підвищення популярності та збереження електорату популістські партії викривляють інформацію, спрощуючи комплексність безпекових викликів; маніпулюють суспільними настроями та емоціями за допомогою теми внутрішньополітичної та економічної стабільності, які частково залежать від зовнішніх факторів.

Формування позицій популістських партій щодо зовнішньополітичних питань залежить від того, як окремі актуальні теми стосуються їх основної ідеології та політичних розрахунків, що підтверджує важливість контексту для феномену популізму [1]. У популістських правих партіях – це теми націоналізму, контролю за міграційними рухами, пріоритетності національного суверенітету, протидії економічній та культурній глобалізації, у той час як популістські партії лівого спрямування критикують здебільшого неолібералізм та вільну торгівлю.

Актуальною залишається тенденція антиамериканізму як спільної дискурсивної платформи для багатьох популістських сил. Партія «Національний Фронт» у Франції є одним з найвідвертіших критиків США, хоча існують й інші противники євроатлантизму як правого спрямування («Йоббік» в Угорщині [2]), так і лівого («Подemos» в Іспанії [3]). Для більшості таких популістських партій ставлення до США нерозривно пов'язане з питаннями функціонування НАТО, а отже – зі сприйняттям безпеки і оборони, підходів до вирішення конфліктів (наприклад, військової інтервенції) та солідарності у прийнятті рішень. Наразі спостерігається тенденція до зростання антиамериканізму у Франції, для якої відповідна риторика – це традиційний елемент зовнішньополітичної традиції, що сягає корінням в епоху правління Шарля де Голля.

Окрему увагу варто приділити відносинам деяких європейських популістських сил та їх лідерів з Російською Федерацією, що впливає на поширеність проросійських настроїв у суспільствах країн євроатлантичного регіону, а також дозволяє Москві використовувати відповідний дискурс для дискредитації образу НАТО та ліберальних демократичних цінностей країн-членів Альянсу. Фінансова та інформаційна підтримка Росією правих популістських сил у Європі слугує додатковим чинником для послаблення євроатлантичних зв'язків

між країнами регіону, посилення екстремістських рухів [4] та відвертання уваги від актуалізації російської загрози для регіонального безпекового середовища. Деякі популістські сили країн європейського континенту, зокрема району Середземномор'я, вважають, що більша загроза походить з боку Близького Сходу та Північної Африки, а не з боку Росії, та ставлять під сумнів сучасний підхід НАТО щодо укріплення позицій вздовж східного флангу [5].

Іншим зовнішньополітичним викликом, який створив ідеальну платформу для активізації популістських дебатів, стала міграційна криза 2015 року. Наплив біженців до ЄС став важливою темою, на якій праві та ліві популісти змогли мобілізувати населення європейських країн, використовуючи їх антимігрантські настрої, зокрема у державах Центральної Європи (Угорщина, Словаччина, Чехія). Популістська риторика у даному випадку сприяла легітимізації ксенофобських дискурсів у країнах євроатлантичного регіону, задаючи тон дебатів, що особливо активізувалися після міграційної кризи та низки терористичних актів у країнах Західної та Північної Європи.

Окрему роль у впливі популізму на формування зовнішньої політики держав регіону відіграють процеси регіоналізації та глобалізації. Проведені опитування серед громадян європейських країн засвідчують, що одним із суттєвих чинників, які сприяють успіху правих популістів у Європі, є страх населення перед глобалізацією, яка сприймається суспільством як загроза [6]. Тим не менше, інтенсифікація економічних, культурних та суспільних зв'язків, яку критикують популісти, допомагає їм поширювати свій вплив на широкі маси населення поза межами виключно своєї країни. Європейська арена надає популістам змогу більше взаємодіяти один з одним, посилювати транснаціональну динаміку впливу, сприяючи використанню деструктивного дискурсу в різних країнах євроатлантичного регіону. Вибір суспільства на користь популістських сил також стає у певному сенсі захисною реакцією на безпекові виклики і загрози, які надходять «ззовні» – організовану злочинність, тероризм та інші глобальні проблеми людства. Разом з тим, формування такого зовнішньополітичного бачення відрізняється на місцевому рівні (з огляду на особливості тієї чи іншої країни). Таким чином, політична практика популістських рухів у країнах євроатлантичного регіону задає тон суспільно-політичному дискурсу щодо реалізації зовнішньої політики відповідними державами, використовуючи при цьому чутливі теми, які виступають «тригером» для населення.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що популістська риторика направлена на зміну сприйняття зовнішніх викликів загроз євроатлантичному безпековому середовищу. Антиамериканізм; формат побудови відносин з Російською Федерацією; міграційна криза, глобалізація та інші питання активно використовуються популістськими силами різного спрямування у контексті маніпулювання суспільною свідомістю та пропагування альтернативних варіантів зовнішньополітичної орієнтації країн євроатлантичного регіону.

Список використаних джерел:

1. Tribes of Europe. *Chatham House*, 2017. URL: <https://tribes.chathamhouse.org/explore-the-data>
2. Manifesto on the guidelines for a future Jobbik-led government. URL: http://www.jobbik.com/manifesto_on_the_guidelines_for_a_future_jobbik_led_government
3. Turrion P. I., Peñas T. G. (2015). Un plan de rescate ciudadano para devolver el país a su gente. *InfoLibre*. URL: https://www.infolibre.es/noticias/opinion/2015/12/01/un_plan_rescate_ciudadano_para_devolver_pais_gente_41507_1023.html.
4. Cerulli R. (2019). Russia's Involvement in Far-Right European Politics. *American Security Project*. URL: <https://www.americansecurityproject.org/russias-involvement-in-far-right-european-politics>
5. Galeotti M. (2017). Will the populist wave wash away NATO and the European Union? *NATO Review*. URL: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2017/01/06/will-the-populist-wave-wash-away-nato-and-the-european-union/index.html>
6. Globalization fears weigh heavily on European voters. *Bertelsmann Stiftung*, 2016. URL: <https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/topics/latest-news/2016/november/globalisation-fears-weigh-heavily-on-european-voters/>